

Борець Л.В.,

канд. юр. наук, доцент

ФСП НТТУ „КП”

ВИЯВЛЕННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Діяльність правоохоронних органів щодо виявлення злочинів, пов'язаних з відмиванням злочинних доходів, є комплексною та складною проблемою. Належне її вирішення можливе лише у разі відповідного наукового дослідження загальних проблем цієї діяльності та створення спеціальних методик.

На ефективність виявлення легалізації (відмиванням) злочинних доходів, певним чином впливає зміст чинного кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства, яке регламентує діяльність щодо збору первинних матеріалів, заведення оперативно-розшукової та порушення кримінальної справи, застосування окремих оперативно-розшукових заходів та слідчих дій.

Для формування тактики виявлення легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, на наш погляд, впливають наступні фактори:

1) тип вчиненого предикатного злочину, що передував легалізації (відмиванню) доходів, за яке Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох і більше років (за винятком діянь, передбачених ст. 207 і 212 КК України) (в залежності від цього в залежності від цього визначаються пріоритетні напрями пошуку);

2) використана правопорушниками модель злочинної діяльності (наприклад, трьохфазова, чотирьохфазова);

3) результати використання при моделюванні механізму злочинної діяльності методу експертних оцінок, який дає можливість переходу від якісних елементів оперативно-розшукової характеристики легалізації злочинних доходів до кількісних показників, наведених у вигляді цифрових показників;

4) характер закономірностей між елементами механізму легалізації злочинних доходів;

5) формування типових версій, які необхідно перевіряти їх оптимальний вибір. Для цього потрібні спеціальні індикатори-ознаки для всіх сфер одержання злочинних доходів (торгівельно-промислової, фінансово-кредитної, загальнокримінальної);

6) існуючі методики виявлення, які є в розпорядженні правоохоронних органів.

Структура методики повинна мати як мінімум два рівні: рівень етапів і адекватних задач, а також рівень цілей, задач і процедур кожного етапу;

цілями етапів виступають:

а) встановлення слідів можливого відмивання злочинних доходів;

б) побудова-розробка версій по типу силогізму умовно-вірогідності «якщо... то, вірогідно...»;

в) складання реального плану перевірки побудованих і розроблених версій;

7) можливість проведення оперативно-розшукових заходів і окремих слідчих дій, тактики проведення яких будується з розрахунку на:

а) отримання доказів під час документування результатів ОРЗ;

б) подолання «інтелектуального» опору учасників одержання злочинних доходів й їх відмивання.

Головними компонентами у структурі тактики виявлення злочину є:

1) встановлення речовинного складу злочину (завершується відтворенням картини злочину);

2) збирання і використання доказів (завершується виявленням особи передбачуваного винуватця злочину);

3) обстеження передбачуваного винуватця злочину (завершується пред'явленням звинувачення підозрюваному).

Діяльність оперативних підрозділів по виявленню злочинів, пов'язаних з відмиванням злочинних доходів повинна містити в собі взаємозалежні між собою системи:

– обґрунтовану систему ознак, які вказують на наявність даного виду злочину;

– систему гласних і негласних оперативно-розшукових заходів, що дозволяють виявляти дані злочини.

Виявлення легалізації злочинних доходів означає встановити, зафіксувати, визначити факт та обставини вчинення даного виду злочину, а саме:

1. обставин накопичення злочинних доходів (час, місце, спосіб й інші обставини вчинення злочину);

2. джерел їх незаконного походження та маскування, переміщення та використання у легальній економіці,

3. місць приховування і зберігання;

4. виявлення осіб, спосіб життя або поведіння яких дають підстави запідозрити їх у готуванні або у вчиненні даного виду злочинів;

5. характер і розмір шкоди, заподіяної злочином.

Для здійснення вищезазначених цілей необхідно провести комплекс оперативно–розшукових та контрольнo–перевірочних заходів (документальна ревізія, документальна перевірка, зустрічна перевірка, аналітичні розробки) щодо організації одержання первинної інформації про ознаки, що свідчать про можливе вчинення злочинів, пов’язаних з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів, її повторному огляду й ухваленні рішення про реалізацію.

Список використаних джерел:

1. Білоус В.Т., Попович В.М., Попович М.В. Організаційно-правове забезпечення боротьби з відмиванням доходів незаконного походження: Монографія. – Київ, 2001.- 138 с.

2. Протидія економічній злочинності/ П.І. Орлов, А.Ф. Волобуєв, І.М. Осика та ін.- Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2004.- 568 с.

4. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2005. – 588 с.